

Seksuele intimidatie

Inleiding.

Seksuele intimidatie (s.i.) komt overal voor, ook in de sport. ASVD-korfbal wil een beleid voeren tegen s.i. Kernpunten van dit beleid zijn het bevorderen van een veilig sportklimaat en een goede begeleiding. S.i. is een gedraging die niet alleen het slachtoffer schade toebrengt. Ook de vereniging leidt schade door gedragingen die zijn aan te merken als s.i. of seksueel misbruik.

Het doel van het beleid s.i.

Het doel van het beleid s.i. is dat bevordert wordt dat sporters en (vrijwillige) medewerkers zich lichamelijk en geestelijk goed voelen binnen onze vereniging. Het beleid richt zich daarbij in de eerste plaats op de preventie van s.i. Daarnaast geeft het beleid aan hoe moet worden omgegaan met (vermoedens van) s.i.

Wat verstaan we onder s.i.?

Onder seksuele intimidatie verstaan we seksueel (getint) gedrag dat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren. Het kan gaan om non-verbaal, verbaal en fysiek gedrag, maar ook om geschreven en gedrukte vormen. S.i. kan ernstige of minder ernstige vormen aannemen. In ons beleid onderscheiden we twee vormen van s.i., alledaagse s.i. en seksueel misbruik.

Alledaagse s.i.

Bij de meest voorkomende vorm van seksuele intimidatie kan iedereen zich wel iets voorstellen. Dubbelzinnige opmerkingen, het openlijk onderling vergelijken van (een deel van) het lichaam van sporters (of trainers), maar ook het vertonen van (seks-)foto's.

Gedrag dat de één kan waarderen, maar waar een ander zich niet prettig bij voelt. Dit maakt deze vorm direct ook tot de ingewikkeldste: het is een groot grijs gebied, waarvan de grenzen van persoon tot persoon verschillen.

Toch is het belangrijk oog te hebben voor deze, vaak als "onschuldig" betitelde vormen van seksuele intimidatie. Ten eerste omdat er groepen sporters zijn die zich niet op hun gemak voelen bij een vereniging waar dit veel voorkomt. Ten tweede omdat ernstige vormen, zoals aanranding of schijnbaar geaccepteerde verhoudingen tussen gezaghebbende (bijv. coach) met afhankelijke (geselecteerde en/of sporter), bijna altijd met iets "onschuldigs" zijn begonnen. En ten slotte omdat excessen meer voorkomen in een omgeving waar alledaagse seksuele intimidatie "normaal" is.

Het voorkomen of tegengaan van alledaagse seksuele intimidatie wil niet zeggen dat mensen elkaar niet mogen aanraken of dat er geen geintjes meer kunnen worden gemaakt. Maar als duidelijk is dat iemand er niet van is gediend, moet het ophouden. Een sfeer waarin mensen zich niet gedwongen voelen "mee te doen" en alles te accepteren, is hiervoor een belangrijke voorwaarde.

Seksueel misbruik.

We spreken van seksueel misbruik:

Indien er sprake is van ongewenste seksuele toenaderingen, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal of non-verbaal of fysiek gedrag, waarbij tevens sprake is van een van de volgende punten:

- onderwerping aan dergelijk gedrag voorwaarde is of (verborgen) onderdeel van selectiecriteria
- onderwerping aan of afwijzing van dergelijk gedrag door een persoon gebruikt wordt als basis voor beslissingen die het spel(plezier) van deze persoon raken
- dergelijk gedrag het doel heeft het spelplezier van een persoon aan te tasten, dan wel aantast
- dergelijk gedrag betrokkene in zijn welbevinden stoort

In de praktijk betekent dit meestal dat:

- het slachtoffer van elke leeftijd kan zijn
- het slachtoffer, ongeacht zijn of haar leeftijd, een afhankelijke positie heeft in een functionele relatie met de pleger. Dit is bijvoorbeeld het geval in de relatie tussen sporter en trainer, fysiotherapeut, arts, etc.
- hieronder ook ongewenste (eenmalige) handelingen vallen

Echter het kan ook voorkomen bij gelijkgeschikten, bijvoorbeeld teamgenoten.

Vaak zijn de eerste twee gedachtestreepjes van toepassing: waarbij het slachtoffer jong is en een afhankelijke positie heeft ten opzichte van de pleger. De meest in het oog springende machtsrelatie in de sport is die tussen trainer en pupil. De pupil is afhankelijk van de trainer/coach op tal van gebieden. Als het vertrouwen eenmaal is gevestigd en de sporter als het ware steunt op de trainer/begeleider, kunnen seksuele aspecten worden toegevoegd. Dit gaat doorgaans geleidelijk: de pleger gaat niet in één keer veel te ver. De sporter vertrouwt erop dat de begeleider het beste met hem of haar voorheeft. Dergelijk machtsmisbruik voorkomen heeft primair te maken met een goede controle op trainers/begeleiders en goede begeleiding van sporters en trainers.

Grenzen.

De grens tussen wat gewenste seksuele aandacht is en wat (juridisch) kan worden gekwalificeerd als seksuele intimidatie is niet scherp te trekken. Ondanks alle pogingen tot objectivering van het verschijnsel is voor een belangrijk deel nog steeds bepalend hoe de betrokken persoon de aandacht ervaart en welke gevolgen het gedrag van de dader voor die persoon heeft. Het is belangrijk dat het slachtoffer (duidelijk) aangeeft dat het gedrag ongewenst is. Indien de dader er dan toch mee doorgaat is er in elk geval sprake van seksuele intimidatie. De bedoelingen van de dader doen er dan verder niet toe.

Risicofactoren.

ASVD-korfbal kan het risico van s.i. niet uitsluiten. Om preventieve maatregelen te kunnen treffen tegen s.i. moet je bewust zijn van risicofactoren. Preventiebeleid richt zich op het beïnvloeden van die risicofactoren.

De volgende risicofactoren worden onderscheiden. Bij elke factor kan, d.m.v. vragen, worden geschat of en in welke mate bij ASVD-korfbal risico wordt gelopen. Omdat situaties zich wijzigen zullen de vragen regelmatig moeten worden gesteld en zal het preventiebeleid op de uitkomsten moeten worden aangepast.

In bijlage 1 bij het s.i. beleid is de checklist risicofactoren en de beantwoording van de daarin gestelde vragen opgenomen. Eén keer per jaar wordt door zorg van het bestuur een herwaardering van de risicofactoren uitgevoerd. Op basis van die uitkomsten wordt het preventiebeleid zonodig bijgesteld.

Preventiebeleid.

Het preventiebeleid richt zich op:

- Sfeer of cultuur
Respectvol met elkaar omgaan, in een open sfeer van gelijkwaardigheid en veiligheid.
Dit wordt bereikt/bevorderd door het geven van het goede voorbeeld door bestuurders en overig kader, waaronder de trainers en overige teambegeleiders en het corrigerend optreden tegen alledaagse vormen van s.i.
- Bespreekbaarheid van s.i.
De bespreekbaarheid wordt gestimuleerd door het geven van voorlichting en discussie. Bij aanvang van het verenigingsjaar wordt voor de trainers/teambegeleiders een voorlichtingssessie gehouden over s.i. Daarbij worden de gedragsregels, zoals die door NOC*NSF en door onze vereniging worden onderschreven behandeld. Elke trainer/teambegeleider krijgt de beschikking over de folder "Gedragsregels seksuele intimidatie".
In 't Krantje wordt voorlichting gegeven over s.i. Daarbij wordt vooral aandacht besteed aan de gedragsregels.

- Invloed van mannen en vrouwen
- Potentiële plegers
- Toezicht, bescherming en gelegenheden
- Potentiële slachtoffers

De basis van alle preventie is te zorgen voor een cultuur waarin mensen respectvol met elkaar omgaan. De omgang moet gericht zijn op de gelijkwaardigheid en veiligheid voor meisjes en jongens, mannen en vrouwen, van welke leeftijd, geartheid en afkomst dan ook.

Bestuurders en ander kader dienen hierin zelf het goede voorbeeld te geven. Het is van belang dat men corrigerend optreedt, ook tegen alledaagse seksuele intimidatie, begaan door sporters en kaderleden.

Het is belangrijk dat de sfeer "open" is: dat moeilijkheden op allerlei gebieden bespreekbaar zijn.

Klachten en kritiek worden doorgaans pas geuit als mensen weten dat zij serieus worden genomen en er niet persoonlijk op aan worden gekeken.

Het gaat hier vooral om voorlichting en stimuleren van discussie. Binnen ASVD-korfbal dienen alle leden (en in het bijzonder de commissies) op de hoogte te zijn van de gedragsregels binnen de vereniging.

Verantwoordelijkheden bestuur en commissies.

Het bestuur.

Het bestuur is in eerste instantie verantwoordelijk voor het actueel houden en uitdragen van het beleid ten aanzien van s.i. Het bestuur draagt zorg dat er actief de aandacht wordt gevestigd op de kindertelefoon, tel. 0800-0432, en de SOS telefonische hulpdienst telefoon om contact op te nemen met een vertrouwenspersoon van NOC*NSF, tel. 0900-2025590. Tevens kunnen mensen zich wenden tot de contactpersonen s.i. van ASVD-korfbal. Deze zullen in overleg met de betrokkene professionele hulp inroepen. Op het moment dat het bestuur via deskundigen wordt ingeschakeld dient deze maatregelen te treffen. Het bestuur laat zich bijstaan door een adviseur van NOC*NSF. Het bestuur zal zowel de kla(a)g(st)er als de beschuldigde wijzen op de mogelijkheid zich bij te laten staan door een vertrouwenspersoon.

Preventie en bestrijding van s.i. staan hoog op de agenda van het bestuur. Ingeval van aannemelijk gemaakte s.i. zal het bestuur passende maatregelen, ook van sanctionele aard, nemen en/of voorstellen aan de Algemene Ledenvergadering.

Indien er sprake is van s.i. of misbruik, zal het bestuur overwegen een klacht in te dienen bij het KNKV. Indien er sprake is van een (vermoeden van) een strafbaar feit, dan zal het bestuur hiervan melding doen bij de politie.

Technische commissie.

De technische commissie draagt zorg dat de gedragsregels bekend zijn bij de trainers. Daartoe wordt jaarlijks bij aanvang van het verenigingsjaar en bij tussentijdse trainerswisselingen het beleid bekend gesteld en de gedragsregels behandeld.

Nevenactiviteitencommissie.

De nevenactiviteitencommissie draagt zorg dat de gedragsregels bekend zijn bij begeleiders van activiteiten. Met begeleiders van meerdaagse activiteiten worden afspraken gemaakt over toezicht en begeleiding.

Beheerscommissie.

De beheerscommissie draagt zorg voor sociale veiligheid in en rond de accommodatie. De beheerscommissie heeft een bijzondere verantwoordelijkheid toe te zien op een verantwoord alcoholgebruik. Alcohol dempt remmingen en werkt daarmee drempelverlagend en normvervagend. Bij alcoholgebruik neemt het risico van seksuele intimidatie of seksueel misbruik toe.

De accommodatie moet voldoende, ook aan de buitenzijde, verlicht zijn.

Melden van (vermoeden van) s.i.

Leden of ouders van leden, die te maken krijgen met s.i., kunnen daarover contact opnemen met een van de contactpersonen s.i. van ASVD-korfbal, en/of zich wenden tot een vertrouwenspersoon van buiten de vereniging. De contactpersoon gaat ingeval van een melding van s.i. niet zelf “dokteren”. Hij laat zich bij melding van s.i. adviseren door een ter zake deskundige adviseur.

Regeling vertrouwenspersoon en adviseur.

Algemeen.

Er zijn tien vertrouwenspersonen en adviseurs landelijk beschikbaar. Iedereen die lid is van een sportvereniging in Nederland kan gratis een beroep op hen doen.

Er zijn:

- vertrouwenspersonen voor slachtoffers van s.i.;
- vertrouwenspersonen voor beschuldigen;
- adviseurs voor mensen die zelf geen slachtoffer zijn, zoals besturen, ouders of begeleiders, maar te maken krijgen met een vermoeden, melding of klacht.

Bereikbaarheid.

Informatie over een vertrouwenspersoon of adviseur kan verkregen worden via het meldpunt, telefoonnummer 0900 2025590 (15 jaar en ouder) of 0800 0432 (gratis). Het meldpunt kan zeer gedetailleerd informatie verschaffen over welke vertrouwenspersoon of adviseur het meest geschikt is voor slachtoffer of beschuldigde. De actuele lijst met vertrouwenspersonen en adviseurs staat op de website van NOC*NSF, www.sport.nl.

Wat doet de vertrouwenspersoon?

- luisteren naar klachten en problemen
- in samenspraak met het slachtoffer nagaan of bemiddeling of informele afhandeling van de klacht wenselijk en mogelijk is
- in samenspraak met het slachtoffer bepalen van te ondernemen stappen
- eventueel doorverwijzing naar hulpverlening
- ondersteuning van het slachtoffer bij het indienen van een klacht bij het bevoegde gezag of bij het doen van aangifte bij justitie
- nazorg verlenen

Wat doet de adviseur?

- bespreekt de situatie waar je mee te maken hebt. Vervolgens adviseert hij of zij over de te ondernemen stappen, de verschillende mogelijkheden en te maken keuzes
- adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd over het beleid

Welke klachten worden onderzocht?

Alle vormen van seksuele intimidatie worden serieus genomen. Niet alleen concrete klachten, maar ook vermoedens en geruchten worden serieus genomen en onderzocht. Ook tegen kleinere grensoverschrijdingen moet worden opgetreden. Deze komen het meeste voor en het blijkt dat seksuele intimidatie meestal heel geleidelijk en met kleine grensoverschrijdingen is begonnen.

Gedragsregels voor begeleiders.

In elke samenleving zijn gedragsregels die de omgangsvormen reguleren. Zo ook in de sportwereld. Seksuele intimidatie komt het meest voor tussen begeleiders en hun jeugdige of positieafhankelijke pupillen. Vooral ten aanzien van begeleiders zijn daarom gedragsregels vastgesteld.

De onderstaande gedragsregels worden onderschreven door de negentig landelijke sportorganisaties die aangesloten zijn bij NOC*NSF.

1. De begeleider moet zorgen voor een omgeving en sfeer waarbinnen de sporter zich veilig voelt (om te bewegen).
2. De begeleider onthoudt zich ervan de sporter te bejegenen op een wijze die de sporter in zijn waardigheid aantast en verder in het privé-leven van de sporter door te dringen dan nodig is voor het gestelde doel.
3. De begeleider onthoudt zich van elke vorm van (machts)misbruik of seksuele intimidatie tegenover de sporter.
4. Seksuele handelingen en seksuele relaties tussen begeleider en jeugdige sporter tot 16 jaar zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.
5. De begeleider mag de sporter niet op een zodanige wijze aanraken dat de sporter en/of begeleider deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard zal ervaren, zoals doorgaans het geval zal zijn bij het doelbewust (doen) aanraken van geslachtsdelen, billen en borsten.
6. De begeleider onthoudt zich van seksueel getinte verbale intimiteiten.
7. De begeleider zal tijdens training(stages), wedstrijden en reizen gereserveerd en met respect omgaan met de sporter en de ruimten waarin de sporter zich bevindt, zoals de kleed- of hotelkamer.
8. De begeleider heeft de plicht de sporter te beschermen tegen schade en (machts)misbruik als gevolg van seksuele intimidatie. Daar waar bekend of geregeld is wie de belangen van de (jeugdige) sporter behartigt, is de begeleider verplicht met deze persoon of instanties samen te werken opdat zij hun werk goed kunnen uitoefenen.
9. De begeleider zal de sporter geen (im)materiële vergoedingen geven met de kennelijke bedoeling tegenprestaties te vragen. Ook de begeleider aanvaardt geen financiële beloning of geschenken van de sporter die in onevenredige verhouding tot de gebruikelijke dan wel afgesproken honorering staan.
10. De begeleider zal er actief op toezien dat deze regels worden nageleefd door iedereen die bij de sporter is betrokken. Indien hij gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze regels, zal hij de betreffende persoon daarop aanspreken.
11. In die gevallen waarin de gedragsregels niet (direct) voorzien, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de begeleider in de geest hiervan te handelen.

Deze gedragsregels zijn op 20 mei 1997 vastgesteld door de Algemene Vergadering van NOC*NSF.

Het spreekt voor zichzelf dat deze gedragsregels ook gelden in het verkeer tussen sporters onderling, ongeacht leeftijd en of functie binnen de vereniging.